

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Belső-fordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasensteint és Voglmér (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy íven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A katolikus autonomia.

Pest, október 20.

II.

(G.) A katolikus egyház ép úgy, mint bármely más hitfelekezet önmagából meríti a jogot azon eszközök megszerzésében és elhárításában, melyek rendeltetésének betöltésére alkalmasak.

A modern állam egyik főtörekvése megővni, sőt elősegíteni az egyéni és testületi szabadságot. „In den preussischen Landen kann jeder nach seiner eigenen Façon selig werden.“ Mondta Frigyes az egykori porosz király s ezen álláspontot foglalja el az új államtan is. Az állam, mint ilyen felekezetnélküli, s ha ez áll, akkor a felekezetek ügyei, mint ilyenek, nem tartoznak illetékességi körébe.

Az ember önkénytelenül mosolyogni kénytelen, midőn emberek, kik tele torokkal hangoztatják az „új államtan fogalmakat“, midőn a katolikusok ügye forog szőnyegen, akkor visszaesnek a recipiált és nem-recipiált vallások korának feudális légkörébe. Mert ha arról van szó, hogy az államnak van joga meghatározni, hogy valamely már létező vallásfelekezetnek engedessék-e önkormányzati jog vagy sem, akkor ennek eldöntése csak a törvényhozás jogkörébe tartozhatik, s ez esetben a törvényhozás fogja megállapítani azon feltételeket, melyek alatt egy vagy más egyházi testület önmagát kormányozhassa. Ekkor azután in optima forma eljutottunk ezen új államtan fogalmak sugallta okoskodás által oda, hogy lesznek a törvényhozás által új alakban recipiált vallások: a melyeknek a törvényhozás önkormányzati jogot enged, s lesznek nem recipiált vallások, melyek a modern állam egyik legfőbb corollariumát, a társulási szabadságot nem élvezhetik. S minthogy parlamentaris életben a pártok természetszerűleg változnak, vagy legalább az egyes elemek fluctuatiója történik nagyobb vagy kisebb mérvben, meglehet, hogy holnap nem lesz recipiált vallás az, mely tegnap az volt, s holnapután ismét recipiáltatik az, melynek önkormányzati joga tegnap a pártzenvedélyek tusájának áldozata lett.

Ez mindenestre szép világ lenne. Eltekintve politikai jelentőségétől, mely a lehető legveszélyesebb alaphoz tenné a pártokat s ezekkel együtt az egész államot, eljutnánk egy eddig az államok történetében nem ismert eldardóhoz: az államvallások korához, vagyis a helyett, hogy mint ezelőtt volt, lenne csak egy államvallás, a politikai pártok elemeinek változásához képest minden esztendőben vagy akár félévenként is egy másik vallás lenne az uralkodó, mely azon szoros kapocsnál fogva, mely parlamentaris többség és kormány közt létezik, bizonyára hatalmasan fogna éreztetni befolyását a köz- és magánélet minden terén.

Hanem azok az új államtan fogalmak, melyeket oly nagy virtuozitással használ fel nálunk a politikai, vallási és társadalmi fanatizmus, szerencsére sokkal jobb, mint a hir, melybe őket az ügyefogyottság önkénytelenül hozni szokta.

Ezek az új államtan fogalmak azt mondják, hogy a mily indokolt a vallás szabadság gyakorlata, a mily indokolt a lelkiismeretszabadsága, a mily indokoltan, hogy az állam bárkinek is vallási meggyőződésébe avatkozzék, ép oly oktan és veszélyes, ha az állam az egyes vallásfelekezeteket felekezeti elveik szerint tekinti és bírálja meg, s nem azon általános mérveket alkalmazza azok testületi csoportosulására és szervezésére, melyek a testületi és társulati jogot általában szabályozzák. És éppen ezért, mert csak ezt tartja a modern állam a kor fejlődésével, az állam szükségével és létének céljával összeegyeztethetőnek, ezen értelmezéssel kitörölte a vallás ügyét a törvényhozás közvetlen hatásköréből, száműzte a felekezeti jellegét az állam eszméjéből, s a vallásfelekezeteket a társulási jog tekintetében a többi különféle irányú és észle társulatok és intézetek példájára azok közé sorozta, melyekkel a törvényhozás nem foglalkozhatik s csak a végrehajtó hatalom közegei érintkeznek a főfelügyelet gyakorlása tekintetéből.

Ezen elvet mondta ki a modern állam fogalmának egyik leghivatottabb képviselője, Amerika az 1757-iki uniótörvényben; a németalföldi államok az 1815-ki alaptörvényekben és a constitutionalismus hazája: Belgium 1831-ben.

Amerikában alakulhat bármely új, soha nem létezett vallási társulat, ehez semmi köze a törvényhozásnak, csupán administratív szempontok irányozzák az államkormány részbeni eljárását.

A vallásszabadság — és ezt még Bluntschli is mondja — ép oly kevésbé képzelhető oly államokban, hol az állammal valamely vallás egybeforrott, mint ott, hol az állam befolyást gyakorol a vallási testületek szervezésére.

S ha valaki ennek ellenében azt mondja, hogy de az a katolikus autonomia oly félelmes dologga nőheti ki magát, hogy azt már mégis bajos engedélyezni (!), — az csak kérje vissza tanáratól a kárbavesztett leczképénzt, mert azt ugyan megtanulhatta volna Bluntschli valamelyik kézikönyvének első néhány lapjáról is, hogy a praeventív rendszabályok, melyek a lehetőség indokából alkalmaztatnak, nem az alkotmányosság, nem a liberalismus, hanem az absolutismus a legsötétebb kényuralom szülöttei és melyek nem a jog, hanem a polizei-államban vannak helyén.

„Az államban csak egy akarat lehet, mert ha kettő jut egymás ellenére érvényre, egymással harezra kelnek, s erejükhöz mérten egyik vagy másik nyomja el vetélytársát.“ Ezt olvastam nem rég, még pedig oly czikkben, mely azt vitatta, hogy a katolikusoknak nem szabad saját kedvük szerint rendezkedni. Pedig hát ez csak valamire való, az „új államtan fogalmakkal“ csak hírből megismerkedett észjárás szerint is éppen az ellenkezőt bizonyítja. Éppen akkor, ha a katolikusok nem fogják önkormányzatukat saját kedvük szerint rendezhetni, hanem az administratív felügyeleti jog helyett az állam, melynek egyik

leglényegesebb része az országgyűlés, fogja akarni, saját kedve szerint rendezni bármely hitfelekezet önkormányzatát, éppen akkor fog megtörténni, hogy nem két, hanem tudja isten hány akarat lesz érvényes az államban, még pedig váltakozva minden évben más, a mint t. i. erejükhöz mérten egyik vagy másik elnyomja vetélytársát.

Van még egy veszedelmes dolog abban a katolikus autonómiában s ez a hierarchia. Ki kell zárni ezt a hierarchiát a katolikusok önkormányzatából, azt mondják, mert ez az államot veszélyezteti. Az eszme új, az tagadhatlan; hibája csak az, hogy ritkán hallani ily böcs dolgokat.

Hogy is kellene ezt a kizárást eszközölni?

El kell tőle talán venni a birtokokat?

Igen, de hát azért nem szűnik meg a hierarchia. Meg kellene talán tiltani a katolikusoknak, hogy papokat tartsanak? Ezt sem lehetne tenni, még pedig sem a régi, sem az új államtan fogalmak szerint, hacsak egyidejűleg maga a vallás el nem töröltetik. Ilyen boldog dolog pedig ma nem igen jut okos ember eszébe. Vagy talán meg kellene parancsolni a katolikusoknak, hogy ha önkormányzatot akarnak, a papokat zárják ki abból?

Igen, de ha az meg is történnék, ezzel a hierarchia még nem szűnnék meg létezni, nem szűnnék meg veszélyes lenni. Azután az meg éppen nem járja, hogy a katolikusokra bárki is reáparancsoljon, hogy a papokat kizárják, vagy ne zárják ki. De eltekintve mindettől, mi nem tudunk oly ügyefogyott embert képviselni, ki ne értené meg s ne bírná felfogni, hogy ha valamely testületnek egy faktora veszélyes, az az által, hogy kizáratik a testület köréből, hol egyedül és kizárólag lett volna a testület többi faktora által paralyálható, még szabadabb s kevésbé korlátozott tevékenységi kört nyervén üzelmeinek folytatására, a szenvedélyeknek a visszas helyzet által különben is felhevült állapotba jutott felizgatására kétszeres befolyást gyakorolhat; míg éppen akkor tétetik veszélytelenné, ha a testület körében, az összes tényezők ellenőrzése alá helyezettvén, működése a minden testületben létező erkölcsi erő által természetszerűleg meghusítottatik. Ez oly egyszerű, oly világos igazság, hogy ennek megértésére Bluntschlit sem kell tanulmányozni.

Ha más hitfelekezeteknek nem tetszik a katolikusok autonómiája, az azokra nézve, meglehet szomorú, de az államra nézve igen is közömbös dolog; ha a katolikusoknak nincs inyére, ott van a tér, melyen nézeteiknek érvényt szerezhetnek. Ha az eltérő nézetben nincs annyi életerő, hogy többséget szerezhetne maga mellett, az, meglehet sajnos dolog; de azért alkotmányos fogalmak szerint a fennálló viszonyok maradnak kötelezők, melyeknek magát mindenki, míg azok a többség akaratának kifejtését képezik, alávetni tartozik.

Kolozsvár oct. 24.

— A városi képviselőt tegnap ülésében elfogadta az egyetem megnyitása alkalmával rendezendő ünnepélyre nézve a huszas bizottság előterjesztésében elősorolt, s általunk már említett

programot, úgy szintén a felolvasott feliratok szövegét. A város által minden egyes tudománynak jutalmak kitűzésére évenként adandó 400-400 frtra nézve azt határozta a képviselőt, hogy ezen 400 frt felosztását az illető tud. karokra bizza, úgy mindazonáltal, hogy ezen összeg 200 frtnál nagyobb és 50 frtnál kisebb összegekre ne osztassék fel. A pályadíj évenként az egyetem polgárok által írásban benyújtandó aránylag legjobb munkáknak adassék ki. Ha valamely évben a jutalom nem adathatnék ki, akár azért, mert a beérkező munkák mind bírálaton alóliaknak mutatkoztak, akár mert pályázók éppen nem akadtak, a benmaradt pályadíjak a jövő évben a pályakérdések többszörösítése mellett újból tűzessenek ki. Az e felett kiállítandó városi adománylevél fogalmazására bizottság küldetett ki. Megemlíjük még, hogy a Király és Királyné ő felségeik részére verendő aranyérmek 10—10 aranyosok lesznek, és hogy a bronzérmekből 250 dr. fog veretni.

Delegatio.

Pest, okt. 22.

Mindkét delegatio megszavazta a végleg a kül- és pénzügyi budgetet, melyre nézve a két delegatio határozatai összehangzanak. A hadügyi költségvetést illetően a tárgyalások ma este folytatattak. Ha erre nézve létesül is megállapodás, az osztrák delegatió az 1870-diki zárszámadásra vonatkozólag ma elfogadott határozata folytán az üzenet-váltások szükségessége nem mellőztetik el. A delegatio ugyanis magáévá tette albizottságának a katonai határvidekre vonatkozólag javasolt határozatát. Az említett közös megállapodásra, hogy t. i. e. tétel függőben hagyassék, még mindig remény van ugyan; azt hiték azonban, hogy az már a mai ülés alkalmával kijelentetik, s hogy ez nem történt, azt Herbstnek egy magánértekezleten tanúsított oppositioja okozta. Herbst ugyanis ragaszkodni akar az említett határozathoz; — reméli azonban, hogy az osztrák delegatio többsége ez ügyben is politikusabb lesz, mint a német alkotmánypárt vezére.

A két delegatio által kiküldött összeegyeztető bizottságok okt. 22-én esti 8 órakor megkezdtek működésüket. A tengerészeti, külügyi és pénzügyi költségvetésekre nézve megállapodás jött létre. A hadügyi költségvetés II. (parancsnokságok és törzsek), IV. (szekerészet), XIII. (földrajzi intézet) és XXI. (pót-lőszerzés) címeknél hozott határozatokra a magyar delegatio bizottsága nagy súlyt fektet, s azért kijelenté, hogy azokból engedni annál kevésbé hajlandó, minthogy az ott megszavazott magasabb tételek részben összefüggnek a területiális divisiók rendszerével, a tüzérség létszámának szaporításával, s a XXI. címnél végre a megszavazott tételeket, a lovak jelenlegi árat tekintetbe véve, indokoltak tartja. Az osztrák delegatio bizottsága mindazon tételekhez, melyek a magyar delegatio által kisebb összegben szavaztattak meg, készséggel hozzájárult. Az ülésen mindkét delegatio elnöke és gr. Andrássy jelen voltak.

Legujabb táviratok.

Belgrád, oct. 22. A múlt éjjel a bazárban nagy tűz ütött ki; a tüzet a legmegfeszítettebb tevékenység dacára sem sikerült még eloltani. A kár, mint mondják, fél millió forintot meg.

Páris, oct. 22. Nancy város polgármestere egy Saint-Vallierhez intézett iratban tiltakozik azon hírlapi tudósítás ellen, hogy a németek részéről való zaklatások miatt Párisban panaszt emelt volna. A polgármester mélyen fájlalja némely lapok irmodorát, melyek dühös támadásaikkal a német csapatok ingerültségét még inkább fokozzák. Elvárja a hírlapírók hazafiságától, hogy felhagynak ezen helytelen bujtogatásokkal.

Berlin, oct. 22. Az urak-háza a szabadelvű conservativ Stollberg Otto grófot választá elnökévé; erre azonnal megkezdé a kerületi rendtartás feletti vitákat, mely alkalommal a belügyminister a kormány jelszavául az általános szolgálathűségnek a polgári életre való átruházását, illetőleg az önkormányzatot hangsúlyozá.

A képviselők házában a pénzügyminister előterjeszté az 1873-ki budgetet, melyben mind a bevételek, mind a kiadások 206,608,642 tallérre vannak téve; tehát a múlt évhez képest 19 millióval több bevétel mutatkozik.

A kormány az államadósság törlesztésére 7 3/4 milliót, a tartományi alap javadalmazására 4 1/2 milliót, az új kerületi kormányzóságok berendezésére 1 milliót, a polgári hivatalnokok lakbér pótlására 2 1/2 milliót, a népiskolákra és művészeti célokra szintén tetemes összegeket hoz javaslatba. A kormány előterjesztése tetszéssel fogadtatt.

A magyar delegatio ülése

október 20-án.

Elnök Majláth Antal gr.

Jegyzők Széll Kálmán, Zichy Ferraris Viktor gr.

A közös kormány részéről jelen vannak Kúhn b. közös hadügyminister, Benedek tábornok, Holzgethan báró közös pénzügyminister.

Elnök az ülést 9 és fél órakor megnyitván, a múlt ü. és jegyzőkönyve felolvastatik s észrevétel nélkül hitelesítettik.

Felolvastatik s végleg megszavaztatik a közös hadsereg költségvetése, s a birodalmi tanács delegatiójával közöltetni határozatik.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyv hitelesítettvén, elnök felhívja az összeegyeztető bizottságot, hogy munkáját kezdje meg s a birodalmi tanács delegatiójával a teendő javaslatok előkészítése céljából érintkezésbe lépjen.

Ezzel az ülést d. e. 10 1/2 ór. elosztott.

A magyar delegatio a Skene-ügyről.

A magyar delegatio hadügyi bizottságának a felszerelési és ruházati ügyet illető eljárás tárgyában kiküldött választmánya, a melynek e szerint a hírdett Skene-ügyet kellett megvizsgálni, beadta jelentését, a melyből a következő kivonatot közöljük.

A Skene-féle szerződés 7. §-sa értelmében a felmondás csakis minden év szeptember havában történhetett meg s így a hadügyminister 1871-ben és a jelen évben e célra egy enquete bizottságot hívott egybe. Az első bizottság működése meghiúsult, miután az adatokat későn kapták kezükbe s a hadügyminister csak hat, illetőleg három héttel előbb hívta össze ezen bizottságot. A jelen évben már áprill havában összejöttek a küldöttek, azonban eltérve feladatuktól, mely a szakférfiak kihallgatásában állott volna, mindenekelőtt a Skene-féle

ezzerzódés elöneyeinek, vagy hátrányainak megvitatását tűzte ki feladatul. A bizottság a szerződést elítélte, de miután újabb és helyesebb szerződés módját nem tudta megállapítani s a hadügyminister — ki e szerződéshez ragaszkodott — a felmondásra vonatkozó felelősséget nem akarta elvállalni, az enquette eredménytelenül oszlott fel. A bizottság ezen hiányt még az által-tetőzte, hogy jegyzőkönyvei s jelentése sem kellő számú példányban, sem magyar nyelven, sem kellő időben nem terjesztettek a jelen országos bizottság elé, s így munkálatai, melyek különben egyhangú megállapodáson nyugsznak, csak feltételeken használtattak fel.

A szerződésre nézve ezeket mondja:

Elismeri az enquette bizottság, hogy előnyös a kész ruházati és felszerelési cikkeket magán ipar útján szerezni be, de veszélyes azt egyetlen társulattól is várni. Midőn az élelmezés kérdéséről volt szó, ezt tartá a hadügyminister is.

Továbbá a Skene-féle társaság a szerződés feltételeit nem mindenben tartá meg, pedig ez békében történt, holott az ily vállalat életrevalóságát a háboru próbálja meg. A Skene-társ. nagy tökéje csak látszólag előny, mert elvállalkozóként éppen azokat foglalkoztatja, kik régebben közvetlen szálítók voltak. Ezek cse-ben hagyhatják háboru idején. A hadi szükséglet kiállítására 9 hónapot kötött ki, ez sem mutatja a vállalat képességét. A gyártás központosításában van a legnagyobb veszély, melyet a készletek elhelyezése nem ellensúlyoz. A társulat a budai kikészítési intézetre vonatkozó szerződési pontot megszegte. A társulatlak kezelése költségre 100,000 forintot meghaladó 1 1/4 %, nem mutat a kezelés olcsóságára. Továbbá a társulat valószínű monopoliumot gyakorol az iparágakra és terményárakra. Így alantermelés meg van rontva, mióta Skene a vászonneműeket a szerződés kelté után egy évvel gyapotneműekkel cserélte fel.

Az enquette-bizottság a pólszerződés által a hadsereg felszerelését helyesen a Skene felé társulatlak láttá átszorgáltatva. Ez állapot következményei néhány év múlva lesznek valóban érezhetők, midőn a magán ipar végleges megsemmisülésével nem marad többé védszer a társulatlak egyedűrsági, a felmondás fenyegetésével támogatott folyton növekvő igényeivel szemközt. Ezért tartotta az enquette-bizottság a Skene-társulattal kötött szerződés felmondását szükségesnek. De ez nem birt nyomatékka a hadügyminister előtt, főleg a felszerelés biztos voltának megbontása és új rendszer szervezése iránt keletkezett aggodalmainak szétoszlására. Az enquette-bizottság belátván, hogy ily fontos ügyben minden elhamarkodott lépéstől és intézkedéstől óvakodni kell s hogy mielőtt új rendszer hoznánk be, azt minden oldalról megvitatni, az érdekelt feleket kihallgatni s a közvéleményt megnyugtadni szükséges.

Ez indokok folytán indítványozá az alválasztmány, a magyar delegatio okt. 19-ki ülésében elfogadott következő határozati javaslatot;

A közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság utasítja a közös hadügyministert, hogy azonnai hívjon össze egy enquette-bizot-

meg új bántalmazásnak voltak a fejedelem részéről kitéve; Csanádi János, Frátai Gergely és Radák László egy a vajda ellen való zúgolódással teljes levelet intéztek hozzá, úgy látszik a bántalmazások megförlására nógatták; ő e levelet egyéb ügyeivel együtt Maximilián elé juttatta ügynöke által. Nov. 15-én (1572.) kapott választ a felterjesztésekre; ebben a császár azon óhajátokat fejezvé ki, vajha a vajda hasonló panaszkokra ne adna okot: egyfelől biztosította Békést az udvar jóvendőbeni pártfogásáról, és hogy különös jó indulatáról megfogázza, tudatta, hogy Fugger Marktlól és Jánostól Vöröskő haltizedére vonatkozó jogukat megvette Békés számára, és a többi rész megvételére is lépéseket tett; másfelől azonban inté őt, hogy engedjen az időnek és alkalmazza magát a viszo-

zést kell tennem. En a fennebbi vádat az egykoruak közül egyenél sem találom; Forgács, kinek Békés felől igazmondóságát ismerjük, némely gyanúsító kifejezést használ; ezeket felemlítve Kerékgyártó Árpád (Magyarok életrajzai II. 52. l.) így nyilatkozik: „Békés roppant kincsalmazzal birt János Zsigmond halálakor, s meg nem felelhetjük, rendes jóvedelem mellett, mikép tehetett arra szert oly rövid idő alatt az ágról szakadt férfi. E körülmények nem teszik hihetővé, hogy a Békés kapzsiságáról keringett hír merőn alaptalan volt.“ Ezzel szembe egy tekintet a Békés terjedelmes birtokaira, a követségei alkalmával nyert nagy ajándékokra, meggyőző arról, hogy Békés sem ágról szakadt nem volt, sem alaváló vagyonszerzési módokhoz nem nyúlt. Ha elsajátította volna a kincstár drágaságait, később, Fogarásból kiűzésekor nem köti vala lelkére Gyulai Pálnak, hogy kincseit játssa a Báthori kezére, nehogy a katonák prédájává legyen. Külöben is maga Békés 1574. május 6-ki birtokjogait védő iratában oly gazdagnak mondja magát, hogy sem Erdélyben sem Magyarországon olyan nem volt (l. Szalai: A magyar Történelemhez 159 l.); a fejedelmi ítéletével pedig az ifjú király által a „legnagyobb gazdagsággal elhalmozottak“ mondja őt. Ne mondjunk Békésről olyat, a mi az ellenfele által fejére kimondott ítélet — mely hibáit el nem hallgatta — maga czáfol meg.

ságot akként, hogy munkálatai befejezése a jövő delegatio összeülése előtt lehetővé tétessék.

Ezen enquette bizottság az osztrák-magyar monarchia két államterülete mindegyikéből fölhevándó három-három független férfinál s a két kereskedelmi miniszter egy-egy küldöttjéből álljon. Ezen enquette-bizottság a szaktestületeknek szakférfiaknak meghallgatása után, kimerítő jelentést és javaslatot teend.

1-ször, a hadsereg felszerelési ügyének jelen állapotáról, rekintetl, kivált a beszorgáltatott készletek minőségi rovasára, átvételi módozatára, a beszorgáltatásnak béke és háboru esetében megszabott idejére.

2-ször, továbbá a Skene-féle felszerelési társasággal kötött szerződésről, mennyiben történt meg vagy meg nem tartásának, utóbbi esetben, ennek indokainak, megfelelő vagy hiányos voltának valamint béke és háboru idején általa nyújtott biztosítéknak, s közgazdasági hatásának megitélése mellett;

3-ször, végre e szerződés netaláni fölbomlása szükségének kitüntével, elfogadható új készlet beszerzési rendszerről, részletes alkalmazásának s kivitele gyakorlati módozatainak megállapításáról.

A közös hadügyminister ezen enquette-bizottság jegyzőkönyveit s jelentését a jövő delegatio elé terjesztendi.

Kulföldi hírek.

Thiers, miután Párisban az Angliával kötött új kereskedelmi szerződést jóváhagyta, szombaton délbén Versaillesbe tért vissza. Az Elysée palota előtt, hol több követ és magas rangú egyén bucsu-audientián jelent meg, valamint az indóházban nagy sokaság gyűlt egybe, mely az elnököt a rokonszenv élénk jeleivel üdvözlé. Thiers igen vidámnak és elégtülnék látszott.

Páris, október 21. Gambetta a nemzetgyűléseben egy alelnök választása mellett fog szavazni. A nemzetgyűlésbe való pótválasztásoknál 5 republikánus, 1 legitimista és 1 radikál választott meg. A kamara hajdani elnöke, Schneider, és Forcade megbuktak.

Madridből 18-ról jelentik, újabb részletek érkeztek a fölkelőknek a ferroli arsenálból történt megfutasáról. E szerint az ellenségeskedések f. hó 15-én kezdődtek meg, azonban nem folytattak tovább, nehogy az arsenál leromboltassék. 17-kén a fölkelők a nélkül, hogy az újabb támadást bevérták volna, El Scijó irányában menekültek, ahol egy vámházi őrsapat állomásozott. A katonaság megszállá az arsenált; 500 foglyot ejtvén. Barkaitzekwy dandárnok szabad lábán van. Némelyek a fölkelők közül, kik naszádokon próbálták megmenekülni, a roz idő által ebben meggátoltattak. Azok a vörös zászlót behúzták, s a spanyol zászlót tüzték ki. A Vittoria freghát a roz idő által meggátoltatott a megérkezésben.

Az olaszfélsziget több részben az áradás nagyobb és nagyobb mérveket ölt. Pisában f. hó 16-án az Arno egész a város faláig jött s a

nyokhoz, mindig szeméi előtt tartva az ő felsége iránt esküvel elkötelezett hűségét; a vajdától az engedelmességet nn tagadja meg, s ő felsége nem kételkedik, hogy ez által megfogja nyerni a vajda kegyét, jó indulatát és becsületét. ¹⁴¹⁾

A császár ezen válasza mintha változtatott volna valamit Békés eddigi merev magatartásán. Ezután sem ment ugyan személyesen az udvarhoz, sem gyűlésekre, nem vegyült a köztanácskozásokba mindazon által követéi által képviseltette magát s engedelmességet ezek által fogadott ¹⁴²⁾ Ez határozott lépés volt a közeledésre; ő még tovább ment. Apaffy Gergelyhez levelet intézett, melyben azt, közte és a fejedelem közt (általános kibékülés vagy az elkeseredettségét oly magas fokra csigázott fogarasi per dolgában?) közbejárásra a hivta föl. Azonban Apaffy, a helyett, hogy hazafiai örömmel üdvözölte volna, — másához utasította őt s szemére hányván, hogy házánál igen nyilván szólnak Maximilián császár felől: intette, hogy a vajda dolgainak békét hagyjon; mert nem Niederlandban lakik. Békés nem kevésbé csipően választott az Apaffi levelére 1573 január 27-én. Azért akarja — úgy mond — Apaffi által találni meg a vajdát, mert általa lón a válasz. Nem erősen verte le, hogy Apaffi elutasítá felhívását, sőt isten akaratát látta abban. „Nyilván azt hittem, — írja válaszában, — hogy ilyen nagy dologért te kegyelmed nagyobb munkát is felvegyen; de úgy kell lenni, miért isten akarta. Hogy pedig azt írja kegyelmed, hogy nem Niederlandban lakunk, én is tudom, hogy Fogarásban lakom, ezután is ott kell laknunk a hol isten akarja. ¹⁴³⁾

Az Apaffi válasza, mint e keserű hangulatu levél is tanúsítja, meggyőzte Békést arról, hogy Báthori udvarában közeledését nem méltányolják; teljes tudatál bírván annak, hogy a Báthorival elégületlenek száma, kik ő reá néznek, tekintélyes

¹⁴¹⁾ Bethlen II. 261—9 II.

¹⁴²⁾ Bethlen II. 273 I.

¹⁴³⁾ I. Békés levélét Erd. tört. Tára I. 111—112 II.

környék mindenfelé víz alatt állott. Scandici kisvárosban pedig az Arno mellékfolyója a Greve behatolt a házakba, a földszinti lakásokat, boltokat, pinczéket elborította, borzasztó kárt okozva mindenfelé s a meglepett lakosság közül többeket ragadott áldozatul. — A vasuti közlekedés több irányban még mindig szünetel.

Az elhunyt svéd királynak f. é. február 3-ról kelt végrendelete közzétetett. A sóéd állam öröklí annak mügyüteményeit, azonban a képgyüteményéből csupán az éjszaki művészek festményeit. A mügyüteményeknek, az említett festmények, s a fegyvergyütemény kivételével, melyek anemzeti müzeumnak szolgáltának át, az Ulriksdal kastélyban kell maradniok. Az állam kötelezi magát, a gyütemények fentartásáról mindig gondoskodni, — A királynak a trónoni utódja öröklí annak butorait és egyéb ingóságait, az Ulriksdalban levők kivételével.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 24.

— **Ő felsége a király** elnöklete alatt, oct. 22-én a budai kir. palotában katonai értekezlet tartatott, melyen megállapított a nov. katonai előléptetés.

— **A magyar-horvát regnicolaris küldöttség** horvát része, mint halljuk, két albizottságra alakult. Az egyik a pénzügyi kérdés, a másik Horvátországnak a magyar országgyűlésen való képviseltetése s a horvát orsz. kormány ügygel foglalkozik s e tárgyakról javaslatot terjeszt elő a horvát bizottság elé. A bizottság e javaslatokat megvitatta s azután azok a magyar küldöttség elé terjesztetnek. A horvát albizottságok már hozzáfogtak a munkához.

— **A Széchenyi szobor** ércbeöntésére a bécsi császári öntödével kötötték meg az alkut 11,750 frttal. A bizottság óhajotta volna, hogy a szobor bronzbba öntése oly gyorsan történjék, mikép a bécsi világkiállításon is bemutatthassák, de ez nem történhetik meg, mert az öntöde 15 havi időt kért az elkészítésre. Az érc-szobor maga 15 láb, s talapzatával, léposózetével együtt közel 40 lábnyi emlékmű lesz. A talpazat ékítésül szolgáló reliefekre vagy allegorikus alakzatokra szűkebbkörű pályázat hirdettetik. A pályázó művészeknek szabadságára van bízva, hogy a tervezetet akár gránit, akár ércanyag számára készíthessék, miután eddig csak az van előntve, hogy a léposózet lesz gránitból, a talpazat anyaga a reliefektől függvén. E pályázati művek költségeinek 40,000 frtnál nem lehet magasnak lenni.

— **Tüzoltóink szervezkedő** gyűlése ma délután lesz a tanácsház nagy termében, melynek eredményéről holnapi számunk szólna.

— **Szép tett.** Doctor Maizner János, ösztöndíjakra 400 frt alapítványt tett. Bár többen is követnék e nemes elhatározást.

— **A kolozsvári torna-vivóda** ünneplés megnyitása jövő hó 15-ke tájt fog megtör-

szám, s hogy ilyenek ismerte azt a közelebbi (1573. január 1-ei) kolozsvári gyűlés is, mely figyelemzeté a fejedelmet, hogy: „az egyenletlen elméket egyesítse, nehogy abból közönséges veszedelem következne az országra (l. p.)“; tudásával bírván annak, hogy Báthori és udvara őt oly ellenfélnek tekinté, kívül békére lépni nem szükséges: nem próbálta meg többé a kiegyezést; hanem ügyét tevékenyebb kézzel kezdé mozgatni Maximilián udvarában.

Fáradhatlan ügynöke nemsokára oda vitte a dolgot, hogy Maximilián 1573. jun. 3-án aláírta azon okmányt, ¹⁴⁴⁾ mely által őt Forgács birtokában megerősíté; és a következő hónap vége felé beküldte „Knéber uram keze által.“ Aug. 1-től 15-ig egy körutat tett ura törvénykezési, adományozási s főkép Vöröskő megvétele ügyében, s aug. 17-én már Bécsből tudósítja az eredményekről, melyeket elébe terjeszt, hogy „elolvastván és magában jól megmányván-vetvén, lássa, mint tesszik, ha e szerint bene contentus marad-e, vagy más módot akar elébe adni“, mire sürgeti is, hogy időt benne ne vesztessenek. „A mint én értem — tudósítja ez alkalommal — Fugger Markus fog alá jönni Augstából a vár (Vöröskő) dolga megvégezéseért, ki ez dologhoz első és legjobb akaratú volt az ő felsége kegyelmes intésére; és ha ez jóvend, tisztán reménylen, Ngoddal is jobb módon fog végezhetni; jelesben de Instrumentis bellicis et commeatu.“ „Az földolgoknak választást uralgalni meg nem szünöm, annak módja szerint mind ő felségénél, mind az uraknál, hiszem is, hogy sokáig nem fog haladni. Dobrai uram jószága dolgáért még oda vagyon, de azt hiszem, hogy immár nem fog haladni és késni, hanem hamar vissza jó, és mikor megérkezik, kész lesznek a jegyzést vele is közölni, a mint Ngod nekem írta és parancsolta. Az Ngod kívánsága szerint kész a levél mind a jus régiummal egyetemben; igen szépen a ki megírta,

¹⁴⁴⁾ L. gr. Kemény József kézirat gyűjteménye. Suppl. Dipl. VII. 337—340. II. Maximilián confirmatiópalisát.

TÁRCA.

Békés Gáspár.

Békés 1567. óta birta a fogarasi uradalmat és Theke felét; ez őt év alatt Majláth Margitnak eszébe sem jutott Békés ellen keresetet indítni, holott Thekének másik fele az ő birtokában volt, sőt ennek határkérdésében, birtokos társával, Békéssel, együttesen idézték perbe Bodzási Pétert és Ferenczet; ¹³⁸⁾ ekkor is eszébe juthatott volna pert indítni ellene de nem tette. Békésnek lehetetlen volt nem látni, hogy e perbe idézés hátterében Báthori a fejedelem lappang. Az idézőknek Békés azt válaszolta, hogy ő e kereset tárgyára csak Maximilián ítélőszéke előtt fog felelni, és irt Maximiliánnak, járna közbe nehogy a vajda önnügyében felperes is bíró is legyen. ¹³⁹⁾ Ezen megkezdett de bonyolultsága miatt ítéletesen rövid időn el nem dönthetett per következtében Báthori és Békés között nőttönött a gyűlölség; hozzá járult még az is, hogy nem tudhatni honnan eredve, azon hír terjengett az országban, hogy Békés II. János király kincseinek nagy részét elcsajátította kincstartó korában, miket a fiskusnak vissza kéne szerezni. Békés ellenmondott s azt kívánta, hogy ha a ki ilyet tett, törvény szerint vizsgálat rendeltessék ellene, ¹⁴⁰⁾ De nem csak Békés, hanem egész pártja uj

¹³⁸⁾ L. az oklevelet gr. Kemény József: Supplem. VII. 269—273 II.

¹³⁹⁾ Bethlen II. 257—9 II. Mint legnagyobb jogtalanságot úgy tüntetik föl némely újabbkori írók, o tényt; pedig az Báthori azon fogadásával, hogy magát a Magyar király vazalljának, Erdély Magyarország kiegyezítő részének tekinté, összefüggésben van. Igaz, hogy Báthori 1571-ben Maximiliánhoz intézett egyik levelében (l. Szalai: A magyar történelemhez 24 l.) azt a jogot kérte, hogy ő mint vajda, a peres ügyeket véglegesen elbírhassa, és ne kelljen ezután a magyar királyi ítélőtáblához fellebbezni azokat; de megadta-e azokat a császár vagy nem, nincs rá adatom.

¹⁴⁰⁾ L. Bethlen II. 260—261 II. Itt egy megjegy-

ténni. A program-javaslat szerint az ünnepély-taracklövéssekkel és lófogók kiütésével kezdődik. 10 órakor az egyleti tagok és csatlakozni kívánó testületek zenekísérettel a torna-épülettől az elnök lakása és a tanácsház elé vonulnak. 11 órakor az elnök megnyitó beszédet tart. Délután diszebed. Este a színházban diszebed. Önként értetik, hogy a hazai torna-egyletek, helybeli dalárdák, tűzoltók, tanintézetek, hatóságok stb. az ünnepélyre testületileg meghívotnak.

— **Azon bizottságot**, mely a vivódai rendszabály-javaslat készítésére kiküldetett, Tompa Károly és Kőváry Mihály ügyvédek képezik.

— **Klauzál Gábor** nagy hazánkfának az első felelős magyar miniszterium tagjának emlékére Szegeden évenként tartani szokott ünnepélyes gyász-mise, pénteken a délelőtti órákban tartott meg a belvárosi templomban szokás szerint csendes, zajtalan ünnepélylyel. A közelebbi ismerősök és meghitt barátok mondák itt el áldó imájakat a megboldogult emlékére.

— **A helybeli mészáros társulat** oda nyilatkozott az egyezkedésre kiküldött bizottság előtt, hogy csak akkor fog a piaci templom környezetét eléltelenítő mészárszék kisajátítása kérdésének tárgyalásába becsatlakozni, ha a nevezett templomot környező minden épületek lerombolása biztosítva lesz. Miután e nyilatkozat a nagy templom czélba vett leleplezése elé elháríthatlan akadályt látszik gördíteni akarni, a mészáros társulattal eszközölnöd további egyezkedés végett újabb bizottság küldetett ki, ajánlatván ennek, adja érté-sére a vonakodó mészáros társulatnak, hogy ha a mészárszék eltávolításába szép szerivel bele nem egyezik, a város kénytelen lesz e részben kivált közegészségi tekintetből közigazgatási uton intézkedni.

— **Duschek Ferencz** volt magyar pénzügyminister 1849-ben azelőtt államtitkár a pénzügyministeriumban s még korábban a m. kir. kamara alelnöke Csernkovetzben e hó 17-én 76 éves korában elhunyt. Duschek 1797-ben, született a csehországi Radwitzcso faluban Iskoláit Egerben és Pesten végezte és 1819-ben lépett a kamarai szolgálatba. Három fiut hagyott hátra.

— **Városi vadászati jog**. Egyetemi jogtanár: Haller Károly interpellációt intézett a városi hatósághoz, miután az új vadászati törvény már kihirdetett és életbe is lépett, dacára ennek a város területén nagy mérvű visszaélés történik naponta a vadászat körében, tett-e, vagy szándékozik-e a városi hatóság lépéseket tenni, hogy a város vadászati joga törvényszabta módon bérbe adassék, s ekkénti hasznosítása által a városnak annyira megrövidített kiadásai fedezésére egy új jövedelmi forrás nyíltassék. A felelet az volt: hogy e tárgy épen az illető szakbizottságnál van, s legközelebb a közgyűlés elé kerül.

— **Dicséretes intézkedés**. Orbán József ur kávéházában az utóbbi időben kismértékben — az „allager“ kezdett lábra kapni, — mely aztán sokakat megfosztott filéreiktől. E játék megszüntetésére Orbán József ur — indítatva kávéháza jóhírnevének fentartásától — tegnap este ad-

immár kétszer munkálkodott ez jámbor barátom, nagy diligenter benne, kinek ngodtól fehér szőnyeget ígértem, de én mind ez ideig nem láttam; ha nem leszen is ngodtól, de nekem pénzemen is meg kell venem, mert ennyi nagy munkájáért szomondolta nem lehetek, tudja jól ngod. Az levél váltása elfelejtve ne legyen ngodnál, ám én megírtam vala ngodnak, hogy 500 talléra hoztam volt. (145)

Földvári működésére még több világot vet szept. 9-ki levele, melyben a szept. 7-iki kihallgatások Békés ügyeiben adott királyi válaszlól tudósítja őt a király akaratából. Irja, hogy ő Felsége jó neven vette Békéstől, hogy magát megtartván, oly híven és tökéletességgel járt el dolgában, a mint vele tartozott; mit nem sokára megért az ő felsége leveléből. „Ne féljen bátor ngod — úgy mond — se a ngára néző ő Felsége jámbor hívei, mert hála az uristennek, most immár sokkal különben vagyon és megyen a dolog; ő Felsége szinte ahoz tartozó, mint ngod és a hívek kívánták, mert tovább hallgatással nem szenvedheti a sok méltatlanságot. . . Az oltalom dolgában ngodnak se a több híveknek kétsége ne legyen semmi, mert országát ő Felsége meg akarja tartani és hibeit megoltalmazni; im, ir ő Felsége mind a három nemzetbeli főfőszemélyeknek te ngodra credentia levelet, az mellett instructiót küld, mint és hogy cselekedjék te ngod véle az ő Felségéhez való kötelezettségben, melyben az ngod persvasiójának az én irasom szerint igen helyt akar adni ő Felsége, mivel hogy te ngodban mindeneket megtapasztalt valósággal; ez mellé, az adomány, hogy meg ne fogyatkozzék, summa pénzt akart ngod kezébe küldeni és azt tulajdon csak a ngod industriájára és hűségére adni, miként kelljen abból az hívekkel is cselekedni az ő Felsége javára; jövendőre az ő felsége hűségére kötelezendőknek is kinek-kinek az ő mivolta szerint mit kelljen és akarjon abból distribuálni, hogy az hívségben bizodalmasbban megtartassanak; jól-lehet ez summa pénznek beküldésében ez bántása

ta ki a parancsot. Fogadja elismerésünk nyilvánítását az intézkedésért.

— **A rendszeres tűzoltás** mielőbbi életbeléptetésére sürgősen szükséges tűztorony, miután a piaci templom nagy tornya nem adathatott át e célra, minthogy ennek egész belszerkezetét fából áll, s attól lehet tartani, hogy az ott támadható tűz nemcsak ama nagybecsű monumentális szentegyházat elhamvasztaná, hanem az egész várost veszélybe döntené — az illető bizottság ajánlata szerint a fellegvár balfelől oldalában özv. Batiz Jánosné telkén fog felállíttatni, honnan a város minden pontját beláthatni. Az illető bizottság oda utasított, hogy egy a nevezett helyen építendő őrszoba iránt terjeszsen részletes költségvetést a képviselőlet elé.

— **Ez már szokás nálunk**. Utóbbi időben különösen lépten nyomon járdaink s kövezetünk felturkálására bukkantunk; ez ellen nem volna szavunk, ha gyorsan végeznék a munkálato-kat; de nem úgy van, mert sokszor hetekig bőszen szantják a felturkált helyek a járó kellő tömeget, kik séta közben egy-egy hatalmas ugrást tesznek ennek következtében. Jelenleg középutca veszi igénybe a gymnasticai tehetséget.

— **A n-nyedi** honvédszászlószentelés a zászlóánya br. Kemény Istvánné gyöngykedése miatt elhalasztott.

— **Patti Adelin** azon négy hónapra, mely alatt Moskvában és Szt.-Péterváron énekelni fog összesen 230,000 frankot kap. Hetenként kétszer köteles fellépni, de kívánatra többször is játszik s minden rendkívüli előadásért 8000 frankkal díjaztatik.

— **Félmillió kupa tej** de nem eladó, mert ekkor a mi borsos tejúraink is leszállanának, hanem az olmtüzi érsek egyik uradalmán levő 250 tehén szolgáltatja évenként e tekintélyes tej-quantumot.

— **Délszláv közlöny** A „Birzevija Viedomsti“nak írják Belgrádból, hogy ott f. hó 1—13. kezdve Niketics szerkesztése alatt egy új politikai lap „Ujedinenie“ indult meg. A lap programjai az összes délkeleti szlávok egyesülése s munkálatsai hir szerint Szerbia legkitűnőbb férfiai lesznek. A „Birzs. Viedom.“ meleg rokonszenvvel üdvözi ezen vállalatot s a törekvésnek teljes sikert kíván annál inkább, mert a „Zastava“ és a „Pancevac“ partikularisztikus, inkább helyi mint általános célokat követnek, s egy idő óta elvesztették már előbbi erélyöket s működési önállóságukat. Adja Isten — óhajja végül a pétervári kollega — hogy az ujlap az összes déli szlávok méltó közlönye legyen, a milyenben Szerbia már egy is rég óta szükségét érez.

— **Sanskrit biblia**. Wenger hitküldér Indiában e napokban fejezte be a szentírás sanskrit fordításának utolsó kötetét. 1848-ban jelent meg tőle e fordítás első kötete, mely Josuaig terjedt, 1852-ben a második kötet Esztherig, s most adatott át az egész mű a közönségnek.

— **A bécsi népszámlálás** szerint, mely f. hó 15-én ment végbe, Bécs város lakosság tekintetében Európa nagy városai közt a harmadik

lállatik ő Felségének, hogy titkon bevitele nem lehetne, hanem kívánja ezt ő Felsége kegyelmesen te ngodtól, hogy annyi summát, a mennyit ő Felsége arra rendelni végezett, kit megnevez ő Felsége irásában, ugyanottan az Vöröskő árából tennéje le és erogálnja ngod, kirol ő Felsége assecutoria leveliben felel és megbizaltja ngodat, hogy szinte annyi számú summát letészen itt ő Felsége minden fogyasztás nélkül az vár árában, meghigye azt bizonyosképpen ngod. Ugyanazon summa pénzből Andrassy Péter uramat atyjával egyetemben az hívségben, hogy bizodalmasbak lehessenek az több főszékelyek előtt, mint és hogy megbeszülje ngod, azt ő Felsége nagy kegyelmesen az ngod jó itele-tére hagyja, mint a több főszékelyekkel egyetemben, mert megnyugdott abban, hogy te ngod mindeneket az ő Felsége javára és hasznára cselekszik. . . . Az appellatiórol most új levele sem ngodnak, sem Telegdi Mihálynak a többivel egyetemben nem adatik, miért hogy ilyen becsületlen lett vajdanál ő Felsége parancsolatja mindenképpen, hanem ngod éljen az ő Felsége előbb adott két levelével, kiknek ha helyt nem adna vajda és exequitiora akarna menni, csak az uram, a dolog és tanuság róla, hogy ngod az executiöl elő ne bocsássa, mondván: még nincsen az dolog végén, mert az ő Felségére való appellatiórol elő nem bocsátja vajda, és ha mindazáltal ő ugyan peragálni akarja, te ngod totis viribus és minden módon resistáljon, minden engedelem nélkül. Ehhez az ő Felsége kegyelmes segítsége is mindjárt succurál, ki az idő alatt Rueber urammal praesto leszen.

Ezenkívül, írja többek közt Földvári, hogy Harinainak, Berendinek a novodonatiókat, Pekri Gábornak és Radák Lászlónak a statutoriákat megadta ő felsége és adott biztatást az Andrassy Péter és atyja, jószágaikért emelt panaszára nézve. Továbbá Kendi Jánosnak patrimoniumát Vécscsel együtt megadta, miért Kendi Farkas biztatására Listhi kancellárnak 300 aranyat ígért; erre nézve kéri Békést, legyen gondja róla: „elhallgatásba ne menjen a dolog, hogy a jó urtól, ki nélkül nem lehetünk semmiképpen, meg ne jegyeztessünk.“

helyet foglalja el, vagyis mindjárt London és Páris után következik. Bécsnek a legutóbbi népszámlálás szerint van 901,380 lakosa, míg Berlin az 1861-i népszámlálás eredménye szerint csak 828,013 lakost számlált.

— **Az elhunyt Svéd király** végrendeletét e hó 16-án bontották fel Stockholmban, mely alkalommal a dán trónörökös nejével együtt jelen volt. A végrendelet f. évi febr. 3-áról van kelteve s egyebek közt az államot teszi a király műgyűjteményeinek örökösévé, a festmények közül azonban csak az északi művészek műveit hagyja az államra. A gyűjtemények Ulricksdalban fognak tartatni, kivéve a fennebb említett festményeket és a fegyvergyűjteményt, melyek a nemzeti muzeumba szállíttatnak.

— **Régi sir**. Kiss József sitkei lakos, szántás alkalmával egy római sirra talált, melyben emberi csontváz is volt, ékszerekkel. Ez utóbbiak már a vas megyei muzeumban vannak. Mivel e tájon már többször akadtak római régiségekre, most ott ásásokat akarnak eszközölni.

— **Az amerikai egyesült államok** gyárai 1870-ik évre a következők érdekes statisztikát nyújtják. 1870-ben az egyesült államokban 252,148 gyár volt, melyekben 40,191 gőzgép és 2.053.988 munkás dolgozott. A felhasznált nyers anyagok 2.488,291,352 dollárnyi értéket képviselnek, az árucikkek pedig 4.282,625,892 dollárt. A gyárosok 3.263,000,000 dollárt adtak ki ez év folytán, és ennek folytán 1.018,000,000 dollár fölösleget nyertek.

Nemzeti színház.

Szerdán okt. 23-ikán „Legjobb az egyenes út“ vigjáték 1 felv. írta Koczeboue és „Matrózok a földéleten“ vig operette 1 felvonásban adtak elő.

A régvi vigjáték mérsékelt színre hozatalával nem csak fentartja magát, de antik iskolája által, midőn nem annyira a hatásos jelenetek, mint a jellemfestés és alapeszmo voltak főfigyelemtárgyai az irónak és a régi szereplőkre való emlékeztetéssel pillanatnyi kellemes hatást is képes előidézni. Krumm Elias egykor Egressi Gábor ur szerepköréhez tartozott s most Egressi Akos ur által a nagy elhunyt emlékeztetőleg szerencsésen személyesített. Vajha ezen emlékeztetés nem csak a karakter, de a tragikai szerepköröknek is előfordulna. Murten őrnagyot Szentgyörgyi, Krebsné Körösiné, Amáliát Fodorné, Vahl Frigyeszt Krasznai sikerrel személyesítették.

Az operetemben Emma szerepét Medgyaszai Ilka teljes hangjával és csinosan, Max szerepét Halmi is kielégítően énekelte. Piffárd szerepében Marczel, Bibiánnával Körösiné kissé túloztak ugyan, de mulatságosan alakítottak. Az előadás sikerültnek mondható. Közönség közepes számmal volt jelen.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Oktober 23-ről. 5% metaliques 64.55 5% nemzeti kölcsön 69.80. 1860-ki államköl-

Megszerezte Földvári Békésnek Fogaras dögában a statutoriát is, mit a confirmatio levéllel, mely igen szépen van a jus regiummal együtt, akkor küldi meg, ha váltása, 500 tallér, mely a kancellárnak fizetendő, megleszen. Egyuttal tudatja, hogy a kancellár most az előbbi sentenciát affmálja, s a komességről szóló levelet is most írják. Megigérte Maximilián Békésnek, hogy személyére évenként bizonyos összeget állapítand meg; és megengedte Ibrányi Ferencz híres magyar jogtudósnak, hogy a szent Lukács oktavájára (Oktober 18-dikára) a Fogaras causájára bemenjen Erdélybe s így bátran írhatá Földvári levele utóiratában: „Nem tudom ugyan vajda micsoda szerrel készül a jövendő szent Lukács terminusára, de hiszem az ur istent, hogy ngod jó fundamentomon leszen és készülhet hozzája.“ (146)

Igy állván Békés ügyei Maximilián udvarában, a legszebb reményekkel nézhett az október 18-ki törvénytétel elébe, melyen Fogaras ügye eldöntendő volt. Báthori, a ki már is szokja vala mondani, hogy két éles kard nem fér el egy hüvelyben, és hogy jobb megelőzni, mint megelőztetni, (147) jól tudta, hogy e kérdés határozó pont lesz közte és Békés között; azért — amannak körülményeiről értesülván, Járati Tamást a portára küldé, (148) Békést bevádolta, hogy „kéz alatt a bécsi királylyal egyé lett és attól várat (érti Vöröskőt) vött“; ő pedig, a fejedelem, az ő várat megszállván közbe venni akarná; és kéri a szultánt, hogy ha a németek közül segítsége jöne Békésnek, arra az esetre adjon parancsot basáinak az ő támogatására. (149)

A követ beérkezte után Musztaffa csauz azonnal elindított a szultán és Mehmet basa leveleivel; egyik levélben a szultán a moldvai vajdanak Jovánnak megparancsolta, hogy Báthorinak segítségére menjen, (150) más kettőben Mehmet basa

(146) L. ez oklevelet egész terjedelmében Erd. tört. Tára I. 121—130 II.

(147) Bethlen II. 273. I.

(148) Szalay: A magyar történelemhez 107 I.

(149) I. Szalai: A magy. történelemhez. 87 I.

(150) Szali: B magyar történelem h. 121 — 122 II.

csön 101.40. Bankrészevények 945. Hitelrészevények 328 —. London 107.80. Ezüst 107.— Cs. kir. arany 513.— 20 frankos arany 864 1/2.—.

Földtermentesítési kötvények: Magyar 79 80. Temesi 78.50. Erdélyi 77.50. Horv. Szlavyon —.—.

Felelős szerkesztő **Sándor János**.

A közönség köréből.*)

Rendőrségünkéről jogosan feltehetjük, sőt meg is követeltük tőle, hogy minden rendtelenséget, a mely városzerte itt-ott előfordul, jöjjön bármely részről is az arról szóló figyelmeztetés, azonnal elhárítani sietend. E jogos várakozásunkban alaposan csalatkoztunk. A napokban volt alkalmunk figyelmeztetni és kérni a rendőrséget, hogy a különostorutczában azt a homok- és kőhalmot, a mely a járdára úgy van felhordva két csomóban, hogy a járókelők, mint valami labirintus közt kénytelenek tévelyegni, míg közűle kivergődhetnek, hordassa el, illetőleg rendelkezék, hogy a tulajdonos ne engedje embereinek az efféle tilos uteltorlaszolást; — szavunk fakra hányt borsó volt. Hogy jóakaratu figyelmeztetésünket nem veszik számba, ezt megszoktuk, s a felett nem is csodálkozunk, de csodálkozunk azon, hogy két előkelőbb rendőri kö-zeg, a kik egyike épen akulsó rend fentartásával van megbizva, naponta 4-szer teszik meg a jelzett homok- és kőtorlasz közti kellemetlen botorkázást, és még se jut eszükbe annak eltakarítása iránt rendelkezni. Pedig a bősztantás már hónapok óta tart, mert előbb egy emeletes épülethez szükséges kővek faragását végezték épen ezen a helyen, úgy hogy az arra menők szeméi megteltek kőforgácssal és pórral, éjjel pedig akár hányan, tán maga az említett rendőri közeg is keresztül bukfenczezték a gyalog forgalom elé. Azt hallottuk, hogy a rendőrség ezen indolentiaja rendhagyó elnézésből történik. Legyen bármikép, tény, hogy rend sehol sincs, és nézetünk szerint, oly egyének, a kik a rájuk bizottakat egyéni érdekből hanyagolják el, megróvást érdemelnek.

Több különostorutczai lakos.

*) E rovatba megjelenő cikkért csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

NYILTTÉR.

Fogorvosimüterm. A t. cz. közönségnek kedves szolgálatot vélünk tenni, midőn tudatjuk, hogy fogorvos Reiss Nándor bécsi szaktudományi körutjából körünkbe ismét visszaérkezett, fogorvosimütermet állított fel a monostor-utca 177 számú ház első emeletén, mely által városunkban egy e téren eddig csaknem nélkülözött hiányt pótol. Ajánljuk őt, mint e szakmában különösen képzett embert az illetők szives figyelmébe.

Báthorival és a RR-el tudatta, hogy a segítségadás az összes beglerbégeknek meg van parancsolva és meg hagyja nekik, hogy „az áruló Békés Gáspárt az ő várából el ne szalasszák, megfogván és vasba verván a császár portájára küldjék.“ (151)

Azonban nem várta be a porta engedélyét, sőt a szent Lukács-napi (Oktober 18-dikán) oktavális törvényszék itéletét sem; hanem éresülván arról, hogy Békés a magtámadtatás lehetőségéről nem is álmodik, titkos és gyors előkészület után Losonczy Bánfi Györgyöt lovassággal, Sása Jánost és Vadas Mihályt gyalogsággal kirendelte, hogy Fogaras várát bevegység, Békést élve vagy halva hozzá vigyék. Oktober 4-én (152) már viradat előtt ott voltak az ostromlók, megelőzve a hirt. Békés mielőtt észreverte volna, körül volt véve; hívei tanácsára elhatározta szökés által menteni meg életét. Miután kis fiát, a vár védelmét és kincseinek megőrzését s esetleg a fejedelemnek átadását Gyulai Pálra, az általa Olaszhonban kiképeztetett, később oly nagyhírű tudós- és államférfira bízta s magához egy zacskó drágagyöngyöt, gyémántot és aranyat vett: kürt-, dob-, és ágyuszóval kirohanást színelvén, lovainak visszafelé vert patkóit, hogy zajt ne okozzanak, pokrócz-darabokba varratván, harmad magával, köztük Rácz Istvánnal egy hátul-só ajtón elillant, s mivel Báthori emberei az utakat mindenfelé elállották, hét napi és éji, erdők s hegyek közti bolyongás után Maximilián birtokaiba menekült. (153)

(151) Szalai: A magyar Történelemhez 87—8 II. (152) Kultúr-féle Székely-Krónika. 34. I. Oltard András: Chronologia Rerum Transilvanicarum etc. című jegyzetében (I. Gr. Kemény József kézirát gyűjteménye XXV. köt. 6. szám) október 1-ére teszi a megszállás napját és Békésre e két verset írta:

„Si satis illustri contentus sorte fuisses Jam felix patrio perfruerere solo!“

Trausch Chronicon etc I. 67 I. sept. 28-ra teszi Békés menekülését.

(153) Bethlen II. 274—8 II. V. ő. Miles Würgeng. 138 I. Istvánfi 327 I.

B O G D Á N I S T V Á N

divat-üzletében Kolozsvártt.

Hódolva a régtől óhajtott kíváncságnak, tisztelettel tudatom, hogy folyó évi octobertől rőffel való árulást kezdettem meg.

E rendszerrel nagy előnyt igyekeztem nyújtani t. cz. vásárlóimnak, miről a bevásárlásnál meggyőződhetni: bárkinek is módjában áll, ámitás nélkül kimondhatom, hogy csekély különbséggel ugyanazon összegért, egy kurta-sing helyett,

egy bécsi rőf adatik.

A minden időszakra, ugy a jelen őszi idényre is már megérkeztek a legújabb és nagy választéku

női- és férfi-divatkelmek,

valamint üzletemhez tartozó minden kellékek, nagy mennyiségben és a legjutányosabb árakban szolgáltatnak ki.

Valamint eddig, ugy ezutánra is szíves pártolásukban megtartani fölkérvén, részemről a bizalmat ezután is főtörekvésem leendő kiérdemelni.

B O G D Á N I S T V Á N, kereskedő.

(Nagypiac, Wesselényi-ház, 166 sz.)

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek, a rendeléstől eltérő kelmek visszavétet nek.

(593) 1-3 Helyiség-változtatás.

Tisztelt üzletfeleink tudomására szolgáljon, hogy raktárunk, mától fogva, a két sasutcában 4 sz. alatt Munk-féle ház mellett létezik.

Pest, 1872 october 22-én.

Singer és Neuirth.

(587) 1-3

Tisztelettel értesítem a t. cz. közönséget, hogy ezután az itteni légszusz-gyárban, szobák és konyhák fűtésére Coaks, mázsája 1 ft 20 kron. lesz kapható. Ezen fűtésre minden kályhát berendezhetni, azonban az itteni vaskereskedésekben különféle Coaks-kályák kaphatók.

Kolozsvárt, october 20-án 1872.

Zimmermann H.

Sz. 25,733—1872. (592) 1-1

Hirdetmény.

a bor és hus fogyasztási adó haszonbérletének árverezésétől, dobokamegyei Buza küzségre nézt.

Az árverés, mely az egyellen, az az első és utolsó leendő, 1872 november 6-án d. u. 3 órakor a sz.-újvári m. k. pénzügyőrségi biztossági irodában Szamos-Ujvárt fog megtartani.

Kikiáltási ár, a bornak és mustnak elhasználásától járó fogyasztási adóra

nézve 10 ft.

a husnak elhasználásától 50 ft.

összesen 60 ft.

Az árverezésben részt venni kívánók kötelesek a kikiáltási ár tíz száztőlját, mint bánatpénzt letenni.

Írásbeli ajánlatok elfogadtatnak a m. k. pénzügyigazgatóság nál Kolozsvártt 1872 november 4-ig vagy a sz.-újvári pénzügyőrségi biztosságnál az árverés megkezdéséig.

Kolozsvártt, 1872 october 18-án.

A m. k. pénzügyigazgatóság.

Megjelent és Demjén László könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden könyvárusnál kapható: Kolozsvár története.

Első kötet.

Oklevéltárral. (I.) 65-6- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u. Egy külön kötet világtörténeti rajzokkal. (36 tábla.)

Írta Jakab Elek.

Ára 10 ft.

(327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan diószegén és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradóadó emléket emelt. Siessem tehát e város értékes t. közönsége, e munkát parlogása alá venni és megvásárolni, hogy a negyszorgalmú és szaktudós iróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az utabbi története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni, és benne bízva, s a folytatását minden áron megszerzi magának.

Demjén László.

Orvosság nélkül.

(531) 36-48

MELL- és TUDÓ-

betegek természetes úton, még reményvesztett az orvosok által gyógyít-hadannak nyilvánítt esetekben is győ-keresen kigyógyulnak

orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebben fel levélben

J. H. Fickert, Dir. Berlin.
Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft o. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

(585) 3-3

!!Sajtoló élesztő!!

naponta frissen, kitűnő minőségben, bécsi font számra 50 o. ért. krjával kapható főraktárunkban

Brassóban.

Untere Purzengasse 520 sz. a.

Schmidt F. Türk J. és társa.

2-2

Egy leány valamely jó hához, ki több gyermekek mellé

mint nevelőné

kíván bejutni.

Beszél németül és magyarul. Bővebb értesítést ad a szerkesztőség.

(591)